

MAJ 2022

„Monitor Chiny-Bałkany” omawia i komentuje najważniejsze wydarzenia związane z aktualnymi stosunkami bilateralnymi państw Półwyspu Bałkańskiego z Chinami ze szczególnym naciskiem na współpracę w ramach formatu 17+1 oraz inicjatywy Pasa i Szlaku.

MGR PRZEMYSŁAW CIBOREK

OŚRODEK SPRAW AZJATYCKICH
UNIwersytet ŁÓDZKI

MONITOR CHINY-BAŁKANY

MAJ 2022

LOGISTYCZNY PROBLEM CHIN

Maersk na prośbę klientów rozwija połączenia cargo z ominięciem Rosji. Sytuacja ta sprawia, iż Rumunia stała się wyjątkowo ważnym elementem szlaku komunikacyjnego z Chin. Obecnie chińsko-rumuńska współpraca w zakresie infrastruktury jest legislacyjnie zamrożona, co stwarza dla Pekinu dodatkowe problemy w kontekście rozwoju inicjatywy Pasa i Szlaku (BRI) oraz komplementarnego do BRI mechanizmu współpracy 16+1, jako korytarza handlowego dla eksportu chińskich towarów.

I.STOSUNKI BILATERALNE

3 maja: Dong Xiaojun spotkał się z przedstawicielami Grupy Przyjaźni Bułgarsko-Chińskiej przy bułgarskim parlamencie. W czasie spotkania podkreślono rolę Grupy w pogłębianiu przyjaźni między państwami, co miało mieć znaczny wpływ na rozwój stosunków dwustronnych. Strona bułgarska zapewniła o intencji aktywnego wspierania i promowania praktycznej współpracy bilateralnej między dwoma państwami w różnych dziedzinach, aby osiągnąć bardziej owocne rezultaty.

5 maja: chińskie przedsiębiorstwo zaangażowane w projekt budowy elektrowni fotowoltaicznej w Rumunii. Chiński CHINT Solar oraz turecki INTEC Energy Solutions ogłosiły zamiar współpracy w celu opracowania elektrowni fotowoltaicznej o mocy 154 MWp, na zamówienie izraelskiego dewelopera projektów energii odnawialnej Econergy. Miejscem inwestycji będzie Park Ratesti, który w tej chwili jest już największym parkiem fotowoltaicznym w Rumunii.

5 maja: nowy terminal w Rumunii ma stać się „intermodalną bramą” pomiędzy Chinami a Europą. Realizacja firmy DP World w mieście Aiud w Rumunii ma zostać uruchomiona w pierwszej połowie 2023 r. Terminal będzie połączony koleją z czarnomorskim portem w Konstancy, wpisując się w szerszą sieć połączeń między Morzem Czarnym, Północnym i Adriatyckim. Wyraźnie podkreślono, iż terminal znajdujący się na trasie inicjatywy Pasa i Szlaku nie wymaga tranzytu przez Rosję.

8 maja: serbsko-chińskie obchody rocznicy zbombardowania ambasady ChRL w Serbii z 1999 r.

Wieńce przed Centrum Kultury Chińskiej wybudowanym w miejscu zbombardowanej przez wojska NATO ambasady ChRL w Serbii w 1999 r. złożyli chargé d'affaires ambasady ChRL w Serbii Tian Yishu, serbski minister spraw wewnętrznych Aleksadar Vulin oraz minister pracy, weteranów i spraw społecznych Darija Kisic Tepavcevic. Wydarzenie to stało się symbolem chińsko-serbskich relacji bilateralnych.

9 maja: chińskie portale branżowe odnotowują „problemy gazowe” Bułgarii.

Na stronie China National Petroleum Corporation (CNPC) pojawił się artykuł, który przedstawia obecną sytuację bułgarskiego rządu w obliczu wstrzymania dostaw gazu przez Rosję. Wspomniano o metodach dywersyfikacji dostaw „niebieskiego paliwa”, do których zalicza się terminal LNG w greckim Aleksandropolis oraz grecko-bułgarski gazociąg, który transportowałby gaz z Azerbejdżanu. Ponad wszystko strona chińska podkreśla, iż pomimo alternatywnych źródeł dostaw gazu, Bułgaria wkrótce odczuje pierwsze skutki „duszenia się”, co wpłynie na utratę konkurencyjności i wzrost cen surowca, co ostatecznie ma doprowadzić do „katastrofalnych skutków” a Bułgarie ma czekać „mroźna i długa zima”.

9 maja: Aleksandar Vučić: „Serbia nie będzie deptać i gasić przyjaźni na Wschodzie”. Prezydent Serbii przy okazji obchodów bombardowania ambasady ChRL w Serbii podkreślił, iż nie „Serbia nie będzie deptać i gasić przyjaźni na Wschodzie i nie obchodzi go, jaka siła na niego naciska. Naszą [serbską] strategiczną ścieżką jest droga do Unii Europejskiej, a jeśli ludzie nie mogą tego zrozumieć, to proszę, aby powiedzieli jaka jest alternatywna [droga]”. W odniesieniu do „przyjaźni na Wschodzie”, oprócz bliskich kontaktów politycznych z Pekinem, szczególną uwagę zwraca porozumienie w sprawie dostaw rosyjskiego gazu z 29 maja 2022 r. (zob. kom.).

13 maja: debata dotycząca eksportu miedzi z Rumunii do Chin nadal trwa.

Rząd w Bukareszcie chce zaprzestać eksportu miedzi do Chin. W dobie globalnego kryzysu branży technologicznej w zakresie produkcji półprzewodników, władze Rumunii rozważają inwestycję w przemyśle przetwórczym. Premier Nicolae Ciuca podjął już rozmowy z Komisją Europejską, aby miedź, coraz bardziej rozchwytywana na globalnych rynkach, nie opuszczała Unii Europejskiej. Plany budowy własnej fabryki przetwórstwa miedzi zakładają jego budowę w pobliżu największej kopalni odkrywkowej miedzi w Rumunii, której właścicielem jest firma Cupru Min SA Abrud. Ciuca powiedział, iż „niestety w tej chwili nasze surowce są eksportowane. Nasza niezdolność do przetwarzania tych zasobów nie przynosi nam korzyści, które mogłyby być

bardziej spójne dzięki istnieniu przedsiębiorstw lub nowym inwestycjom z zakresu przetwarzania zasobów mineralnych”

16 maja: zmiana profilu inwestycyjnego ChRL w Rumunii. W związku z blokadą legislacyjną nałożoną przez rumuński parlament, wykluczającą w praktyce udział chińskich podmiotów gospodarczych w projektach infrastrukturalnych w Rumunii, Chiny wydają się rozszerzać swoje wpływy w rumuńskim sektorze lotniczym (zob. kom.).

18 maja: Maersk na prośbę klientów rozwija połączenia cargo z ominięciem Rosji; Rumunia na ważnym szlaku komunikacyjnym z Chin. W komunikacie firmy zawarto informację, iż na prośby klientów, Maersk wprowadził kolejowo-morską usługę transportu dóbr z Chin przez Azję Środkową do Rumunii z dostawą do 40 dni. Po przekroczeniu granicy chińsko-kazachskiej w Khorgos, kontenery trafiają drogą kolejową do Aktau, gdzie zostają przeładowywane na barkę, skierowaną do Baku w Azerbejdżanie. Wówczas, kontenery odsyłane są kolejną do terminali w gruzińskim Poti, skąd są załadowywane na statek płynący do rumuńskiej Konstancy.

18 maja: Andrej Plenković: czekam na pogłębienie stosunków politycznych i gospodarczych [z Chinami]. Z okazji 30. rocznicy nawiązania stosunków dyplomatycznych między Chinami a Chorwacją, szef chorwackiego rządu powiedział, iż oczekuje pogłębienia stosunków polityczno-gospodarczych z Chinami. Plenković miał nazwać współpracę w formacie Chiny-EŚW 16+1, jako „doskonałe narzędzie dla nas wszystkich w Europie Środkowo-Wschodniej”, czego efektem miało być podpisanie kilku umów na projekty, głównie infrastrukturalne, w Chorwacji. Główną inwestycją ChRL w Chorwacji nadal pozostaje most Peljesac.

23 maja: Aleksandar Vučić odbył wizytę na placu budowy belgradzkiego metra. Prezydent Serbii dokonał inspekcji w obecności chargé d'affairs ambasady ChRL w Serbii Tian Yishu. Za wykonanie projektu odpowiadają firmy z Chin i Francji a Aleksandar Vučić wyraził zadowolenie z postępów trójstronnej współpracy między firmami francuskimi, chińskimi oraz ich serbskimi podwykonawcami.

24 maja: ambasador Liu Jin kończy misję dyplomatyczną w Czarnogórze. Podczas spotkania z prezydentem Czarnogóry Milo Dukanoviciem, obie strony pozytywnie oceniły dwustronną współpracę. Najprawdopodobniej w czerwcu 2022 r. poznamy następnego ambasadora ChRL w Czarnogórze.

26 maja: Dong Xiaojun opublikował esej w związku z dziesięcioleciem funkcjonowania mechanizmu 16+1. Ambasador ChRL w Bułgarii określił 16+1 jako przykład modelowej współpracy międzyregionalnej. Podkreślił również, iż mechanizm stał się „żywą praktyką multilateralizmu” i wywarł pozytywny wpływ na całym świecie. Odnosząc się bezpośrednio do współpracy bilateralnej, chiński dyplomata określił Bułgarię jako „kraj róż”, która stała się kluczowym węzłem na Bałkanach do budowania inicjatywy „Pasa i Szlaku”.

28 maja: obchody 50-lecia nawiązania stosunków dyplomatycznych pomiędzy Grecją a Chinami. Sympozjum z tej okazji odbyło się zarówno w formie zdalnej jak i stacjonarnej. W Grecji, obchody te miały miejsce w Pireusie, miejscu o wyjątkowym znaczeniu dla chińsko-greckich stosunków. Od lat funkcjonuje tam chińska firma COSCO, która przejęła od greckiego rządu tamtejszy port, będąc jego wyłącznym operatorem. Z okazji rocznicy nawiązania stosunków dyplomatycznych, ambasador ChRL w Grecji Xiao Junzheng podkreślił, iż oba państwa dały przykład pokojowego współistnienia i korzystnej dla wszystkich stron współpracy gospodarczej między różnymi państwami i cywilizacjami.

30 maja: Dong Xiaojun dokonał podsumowania działań w ramach inicjatywy Pasa i Szlaku. Był to pierwszy raz, kiedy ambasador ChRL dokonywał przeglądu wyników inicjatywy Pasa i Szlaku w Bułgarii. W szerszym kontekście, ambasador ChRL podkreślił, iż dotychczas 149 państw i 32 organizacje międzynarodowe podpisały ponad 200 dokumentów w sprawie wspólnego rozwoju tejże inicjatywy. Dong nadmienił, iż pomimo pandemii w 2021 r. wolumen handlu towarów między Chinami a państwami „leżącymi wzdłuż szlaku” osiągnął rekordowy poziom 11,6 mld CNY, co oznaczało wzrost 23,6% rdr. Działania Bułgarii w rozwój inicjatywy Pasa i Szlaku wpisano w działalność mechanizmu 16+1.

30 maja: Han Chunlin został nowym ambasadorem ChRL w Rumunii. Han Chunlin zastąpił na tym samym odchodzącą ze stanowiska amb. Jiang Yu. Nowy ambasador ChRL w Rumunii był wieloletnim pracownikiem Ministerstwa Handlu ChRL oraz trzecim sekretarzem biura ekonomiczno-handlowego ambasady ChRL w Australii, zastępcą konsula w Sydney oraz radcą ekonomiczno-handlowym ambasady ChRL w Kenii. Po powrocie do Chin, Han Chunlin pełnił funkcję sekretarza KPCh w Departamencie Handlu prowincji Shanxi oraz zastępcy sekretarza komitetu miejskiego Changzhi (prow. Shanxi).

STOSUNKI USA-ROSJA-CHINY-UE NA BAŁKANACH**11 maja: chińskie media odnotowują: Bułgaria oczekuje dostaw LNG z USA.**

Po krytycznym w odbiorze artykule opublikowanym na stronie państwowego China National Petroleum Corporation odnoszącego się do kryzysu gazowego w Bułgarii, chińskie media branżowe odnotowały zaangażowanie USA w kwestii udzielenia pomocy energetycznej dla Sofii.

19 maja: chińskie media odnotowały rumuński projekt ustawy wydobycia gazu z basenu Morza Czarnego.

W obliczu niepewnej przyszłości dostaw rosyjskiego gazu bezpośrednio związanej z agresją Rosji na Ukrainę, chińskie media odnotowały uchwałę projektu ustawy o eksploatacji gazu ziemnego z basenu Morza Czarnego. Ustawa po zatwierdzeniu przez tamtejszy senat trafiła na biurko prezydenta Klausa Iohannisa. Premier Ciuca podkreślił, iż wydobycie surowców pozwoli Rumunii na osiągnięcie niezależności energetycznej w ciągu najbliższych pięciu lat i znacznie wpłynie na pozycję Rumunii w kwestii regionalnego gwaranta bezpieczeństwa energetycznego. Chińskie media w tym względzie doniosły również o sprzedaży przez amerykański Exxon Mobil spółki zależnej, której beneficjentem stało się państwowe Romania Gas Company, będący największym dostawcą gazu ziemnego w kraju.

20 maja: Czarnogóra wygasza projekt „złotej wizy” pod naciskiem UE.

Premier Czarnogóry Dritan Abazovic podczas swojej pierwszej oficjalnej wizyty w Brukseli, odpowiedział na komentarze i zarzuty Komisji Europejskiej w sprawie „programu obywatelstwa gospodarczego”. W związku z wieloma niejasnościami, zdecydowano się na powolne wygaszanie programu do 31 grudnia 2022 r. Do tego czasu, dodatkowymi kontrolami zostaną objęci obywatele Białorusi i Rosji. Beneficjentami kontrowersyjnego programu byli również obywatele Chin a według rządowych danych, 108 obcokrajowców głównie z Rosji i ChRL uzyskało dotychczas czarnogórskie paszporty.

23 maja: rosnące zaangażowanie USA w proces dywersyfikacji źródeł energii w Rumunii.

Rząd USA zobowiązał się dostarczyć do Rumunii symulator szkoleniowy w ramach przygotowań do budowy nowego typu elektrowni jądrowej. Rumunia najprawdopodobniej stanie się pierwszym krajem w Europie, który będzie miał elektrownie jądrową z tzw. małym reaktorem modułowym. Powyższa technologia jest tańsza i łatwiejsza w konstrukcji niż tradycyjne reaktory modułowe. Inwestycję podjął amerykański start-up NuScale Power. Elektrownia ma być zbudowana w Doicesti, w miejscu zamkniętej elektrowni węglowej. Temat amerykańskiego zaangażowania w projekt energetyki jądrowej

pojawił się w momencie przedłużających się negocjacji Bukaresztu z Pekinem w kontekście budowy elektrowni jądrowej w Konstancy.

KOMENTARZ

1. Zmiana profilu inwestycyjnego ChRL w Rumunii ma związek z blokadą legislacyjną nałożoną przez rumuński parlament, wykluczającą w praktyce udział chińskich podmiotów gospodarczych w projektach infrastrukturalnych. Chiny wydają się rozszerzać swoje wpływy w rumuńskiej infrastrukturze lotniczej.

Według informacji przekazywanych przez rumuńskie media, na szczeblu Ministerstwa Transportu i Infrastruktury, którego szefem jest Sorin Grindeanu, występuje pewien stopień prochińskości. Ma to wyraz przede wszystkim poprzez aktywny udział rumuńskiej kadry National Airports Company w szerokim wachlarzu sympozjów sponsorowanych bezpośrednio lub pośrednio przez firmy związane z ChRL. Obecne obawy co do niejasnych intencji ChRL ogniskują się wokół tematu działań firmy Lagerdere, światowego lidera branży travel retail, który prowadzi ponad 4800 sklepów bezcłowych kategorii *travel essentials*, spożywczych oraz odzieżowych. Lagerdere miało duży wpływ na prężny rozwój chińskiego giganta e-commerce, JD.com. Teraz firma poinformowała, iż planuje przejęcie 20% kawiarni i restauracji na międzynarodowym lotnisku Henri Coanda w Bukareszcie.

Jednym z krytycznych głosów w kwestii większej obecności chińskiego biznesu na wrażliwych strategicznie obszarach jest wypowiedź Samuela Cogolatiego, członka partii Green Ecolo w belgijskim parlamencie. Zwrócił on uwagę, iż operatorzy e-commerce to nie tylko operatorzy prywatni, ale przede wszystkim zleceniobiorcy chińskiego systemu, którzy zapewniają sobie dostęp do „wrażliwych i strategicznych” obszarów lotnisk. Anonimowe źródła w Rumunii podkreślają, iż przejęcie udziałów przez Lagerdere będzie ułatwione, ze względu na prochińską dyrekcję w rumuńskim resorcie transportu i infrastruktury, umożliwiając rumuńską ekspansję firmy pochodzącej z Chin.

Ze strategicznego punktu widzenia, sytuacja jest bardzo poważna. W związku ze zwiększonym udziałem podmiotów chińskich w porcie lotniczym w Bukareszcie, może on zostać wyłączony z bazy infrastrukturalnej dla potencjalnych działań w ramach NATO. Podobna sytuacja w Izraelu wyłączyła z amerykańskiego portfolio

port w Hajfie, bowiem działalność swą rozwinęło tam chińskie Shanghai International Port Group (SIPG).

2. Aleksandar Vucić i Władimir Putin 29 maja odbyli rozmowę, w której ustalono zakres współpracy energetycznej w zakresie zabezpieczenia przez Rosję dostaw gazu ziemnego do Serbii. W tym kontekście warto postawić następujące pytania: czy serbsko-rosyjski deal gazowy nie jest dla Pekinu bez znaczenia? Jak reaguje Waszyngton? I wreszcie, co oznacza omówiona sytuacja dla układu Pekin-Belgrad-Moskwa?

Po rozmowie z Władimirem Putinem, Aleksandar Vucić z zadowoleniem przekazał wiadomość dla serbskich obywateli: „będziemy mieć bezpieczną zimę”. Główną motywacją Vucicia miało być zabezpieczenie interesów sektora przemysłowego. Bezpośrednio po rozmowie z prezydentem Federacji Rosyjskiej, Vucić wystosował wiadomość do dyrektora Gazpromu Aleksieja Millera z prośbą o przesłanie odpowiednich kalkulacji oraz ilości dostaw, które trafią do Serbii. Serbski polityk podkreślił przy tym, iż Serbia otrzymała najlepszą cenę za gaz spośród wszystkich państw w Europie. Obecna umowa, która wygasa 31 maja br., została podpisana w listopadzie 2021. Wówczas serbskiemu rządowi udało się wynegocjować utrzymanie cen gazu ziemnego na poziomie 270 USD za 1000 m³ gazu, jednak miało to miejsce na kilka miesięcy przez rosyjską agresję na Ukrainie. Lokalne media donoszą, iż obecnie cena dla Serbii, o której wyjątkowości wspominał prezydent Vucić to ok. 340-350 USD. Sam Vucić mówił o zakresie od 310 do 408 dolarów. Szczegóły umowy najprawdopodobniej poznamy wkrótce, gdyż do podpisania trzyletniej umowy ma dojść na początku czerwca br., kiedy to do Serbii uda się rosyjski MSZ Siergiej Ławrow.

W związku z powyższym, komentując kwestię porozumienia gazowego między Belgradem a Moskwą, chińskie media zauważyły, iż od momentu rozpoczęcia „specjalnej operacji wojskowej” w ostatnim tygodniu lutego, wizyty zagraniczne rosyjskich polityków ograniczone są do absolutnego minimum. Planowana obecność Ławrowa w Belgradzie wyraża tym samym zaangażowanie Moskwy w stosunki dwustronne między państwami oraz chęć utrzymania bliskich relacji z elitami politycznymi Serbii. Ponadto samo użycie terminu „specjalnej operacji wojskowej” w chińskich mediach wyraża wsparcie Pekinu i de facto powiela rosyjską propagandę. Odnosząc się jednak do pozycji Belgradu, realizującego założenia polityki „czterech filarów”, należy przypomnieć, iż Serbia jest całkowicie zależna energetycznie od Rosji. Wpływa to naturalnie na brak realnej możliwości realizacji polityki forsowanej przez UE, wobec powyższego Serbia pozostaje nadal jedynym krajem w regionie, który nie nałożył żadnych sankcji na Rosję w obliczu rosyjskiej agresji na Ukrainę.

Na reakcję USA w tej sprawie nie trzeba było długo czekać. Zastępca asystenta sekretarza ds. europejskich i euroazjatyckiej a co ważniejsze, specjalny przedstawiciel USA na Bałkany Zachodnie Gabriel Escobar wyraził nadzieję, iż Serbia dołączy do innych państw regionu i nałoży sankcje na Rosję po uformowaniu się nowego rządu. Te oczekiwania nie spotkały się z przychylnością w Belgradzie. Oficjalnie Aleksandar Vucić w rozmowie z Władimirem Putinem podkreślał wielokrotnie, iż Serbia chce, aby pokój na Ukrainie został ustanowiony tak szybko, jak to możliwe na co Putin zaznaczył, iż „odpowiednie porozumienie pokojowe zostało zaoferowane i leży na stole w Kijowie i innych, zachodnich stolicach”. Brak jest natomiast szczegółów rozmów, wobec powyższego interpretacja słów prezydenta Serbii ma uspokoić Unię Europejską i USA, nie narażając na szwank relacji z Federacją Rosyjską. W tym miejscu, ponownie na uwagę w kontekście stosunków serbsko-rosyjskich zasługuje sytuacja odnosząca się do domniemanego uznania Kosowa przez Władimira Putina. Informacja ta pojawiła się po spotkaniu prezydenta Rosji z sekretarzem generalnym ONZ Antonio Guterresem pod koniec kwietnia br. Prezydent Rosji przywołał ten przypadek, aby uzasadnić roszczenia Moskwy wobec wschodniej Ukrainy. Putin miał powiedzieć, iż odwołując się do decyzji Międzynarodowego Trybunału Sprawiedliwości z 2010 r., stwierdza się, iż wypełniając swoje prawo do samostanowienia, terytorium w jakimkolwiek państwie nie musi ubiegać się o pozwolenie od rządu centralnego kraju, aby ogłosić swoją suwerenność. Władimir Putin właśnie przy przytaczaniu historii związanej z Kosowem stwierdził, iż właściwie precedens został już stworzony a Rosja tylko podąża wyznaczonymi przez Zachód ścieżkami poprzez fakt uznania Kosowa.

Kilka dni później, ambasador Rosji w Serbii Aleksander Bocan Harczenko podkreślił, iż Rosja nie uznaje Kosowa za niepodległe państwo. Mimo to implikuje to brak zdecydowanej reakcji i oznacza, iż jedynym mocarstwem wspierającym serbskie roszczenia w kontekście Prisztiny zostałyby Chiny. Niewątpliwie zdecydowanie bardziej zbliżyłoby oba państwa, zarówno w aspekcie politycznym, ale także gospodarczym. Niezaprzeczalnie gazowy deal jest elementem rekompensaty Rosji za nadużycie przyjacielskich relacji pomiędzy Moskwą a Belgradem do realizacji własnych celów politycznych. Straty jednak zostały wyrządzone, a w trójkącie Pekin-Moskwa-Belgrad to Chiny będą kapitalizowały pozycję jedyne go strategicznego partnera Serbii.

Ostatecznie, wspomniana wcześniej wizyta ministra spraw zagranicznych Rosji Siergieja Ławrowa, zaplanowana na 6-7 czerwca 2022 r. nie doszła do skutku, ponieważ trzy sąsiadujące z Serbią kraje: Bułgaria, Macedonia Północna oraz

Czarnogóra odmówiła udostępnienia przestrzeni powietrznej dla rządowego samolotu Federacji Rosyjskiej.

**OŚRODEK SPRAW
AZJATYCKICH**
Uniwersytet Łódzki

RAPORTY OPINIE DORADZTWO

PIERWSZY W POLSCE UNIWERSYTECKI
THINK-TANK

DORADZTWO POLITYCZNE I BIZNESOWE

ZESPÓŁ Z PRAKTYKĄ W AZJI

www.osa.uni.lodz.pl

